VIIKONVAIHDE

PERJANTAIVIERAS

Kyläkoulujen kustannuslaskenta

Vihdin valtuusto päätti äänin 22–21, että Vihdin kyläkouluja ei lopeteta.

Erityisen jännittäväksi päätöksen teki se, että eräs valtuutetuista selosti ymmärtäneensä äänestysohjeet väärin ja halusi äänestää uudelleen. Näin ei voi menetellä, joten koulut säilyttävä yhden äänen enemmistö pysyi voimassa.

Vastaavanlaisia kyläkoulujen lakkautusoperaatioita on menossa tai valmisteilla muun muassa Valkeakoskella ja Kangasalla.

Erikoista näissä taloudellisesti vahvoissa kunnissa on se, että koulujen lopettamisajatus ei niinkään perustu oppilaiden vähäisyyteen kuin konsultin tai säästöryhmän oletukseen, että pieni koulu on automaattisesti yksikkökustannuksiltaan kalliimpi. Asiaa ei tutkita eikä perustella, se vain otaksutaan valmiina totuutena.

Siteeraan Vihdin palveluverkkoselvityksen tehnyttä Kuntamaisema Oy:tä. ”Keskimääräinen koulukoko korreloi kustannusten kanssa eli mitä suurempi koulukoko, sen halvemmat kustannukset.”

Kuitenkin sekä Vihdissä että esimerkiksi Valkeakoskella kyläkoulujen oppilaskohtaiset kustannukset ovat alhaisemmat kuin isoissa kouluissa. Tieto koulujen oppilaskohtaisista yksikkökustannuksista on kaikilla kunnilla. Vihdin tapauksessa kyläläiset ovat osanneet kaivaa sen esiin, eivät konsultit. Kaivanneeko enempiä kommentteja?

Yksi syy kyläkoulujen edullisuuteen on yhdysluokkaopetuksessa. Koulu pärjää kahdella tai kolmella opettajalla. Yhdysluokkaopetuksesta on Suomessa tehty useitakin väitöskirjoja. Se on oppilaiden kannalta plussaa eikä miinusta.

Pedagogisesti se toki vaatii opettajalta taitoa, mutta opetusmenetelmänä se varmistaa, että jokaisen oppilaan asema opetusryhmässä vaihtuu. Jokainen on joskus pieni ja lopulta se iso, joka huolehtii pienemmistä.

Toinen edullisuuden syy on kiinteistökustannuksissa. Sata vuotta vanha hirsikoulu mäen päällä on useimmiten ihan terve rakennus, ellei sitä ole tiivistetty väärin ja pilalle. Sen ylläpitokustannukset ovat vähäiset. Kiinteistökulunkin saa kyllä paisutettua todellista suuremmaksi, jos Haahtela-järjestelmän mukaan lasketaan neliöille ja kuutioille laskennallista hintaa.

Kolmas kyläkoulun edullisuuden syy on koulukuljetusten kustannukset. Kylän kaikkien lasten kuljettaminen isompaan kouluun aiheuttaa aina enemmän kustannuksia kuin se, että osa lapsista tulee omatoimisesti kouluun ja kauempana kylässä asuvat kuljetetaan koululle.

Joskus kunta haluaa lopettaa kyläkoulut, jotta se saa aikaan maksimaalisen suuren oppilasmäärän, jota varten voidaan rakentaa kokonaan uusi koulu kuntakeskukseen.

Tätä ajatustapaa valtio ruokkii valtionapurahoilla. Kunnat ajattelevat, että se 1–2 miljoonaa euroa on ikään kuin ilmaista rahaa, joka kannattaa ottaa, kun sitä kerran saa.

Paljon järkevämpää olisi olemassa olevan infran käytön tehokkuuden näkökulmasta, että valtio palauttaisi pienten koulujen erityistuen.

Tässä tultiin jo siihen, että on monta tapaa laskea kustannuksia. Yksikkökustannuslaskenta on perinteisintä ja helpointa. Yleensä se suosii keskittäviä ratkaisuja, koska kiinteät kustannukset voidaan jakaa laajemmalle määrälle yksiköitä.

Toinen tapa olisi vertailla kustannuksia ”verkostolaskentana”. Eli koulun ja päivähoidon ruokailu hoidetaan samalla ajolla ja resurssilla. Siis samalle kiinteälle kustannuserälle integroidaan useita käyttöjä. Vaihtoehtoja lasketaan tästä näkökulmasta.

Kangasalla kysymyksenä on, haluaako kunta ylläpitää kyläkouluja kaavoittamalla tai myöntämällä rakennuslupia suunnittelutarveratkaisuina. Niin kauan kuin kunta ei joudun tekemään kylälle infrainvestointia, kannattaa sen pelastaa kyläkoulu esimerkiksi 20 rakennuspaikalla. Kylissä asumiseen on nimittäin edelleen kysyntää. Se ilmenee kunhan suhdanne kääntyy.

”Joskus on vaikeampaa kuin aina”, kuuluu Helsingin Sanomien päätoimittaja Teo Mertanen sanoneen.

JUHA KUISMA on kylien liiketoiminta-asiamies.

KANSAN SUUSTA

Ei melatta merelle

Miksi mennä merta edemmäs kalaan, sanottiin nuoruudessani sellaisista, jotka löysivät puolison omalta kylältä.

Joskus kuulee sanottavan, että pariskunta purjehti avioliiton satamaan. Toisaalta puhutaan parisuhteen karikoista. Niitä ei satamasta löydy.

Satamaa osuvammin parisuhdetta kuvaa merimatka. Välillä on tyyntä, välillä myrskyää. Vasta pahalla säällä nähdään, kuka on hyvä merimies, sanottiin Italiassa.

Matkalle lähtijän kannattaa muistaa kansanviisaus: ei melatta merelle. Laivat eivät seilaa pelkästään tuurilla. Ja jos merellä sattuu vahinko, maalla ollaan viisaita.

Merellä ja maalla on vanhan kansan mukaan yhteys. Kun maa antaa hyvän sadon, meri on kitsas. Ja kun meri on rikas, maa on köyhä.

Kukaan ei ole herra merellä, sanotaan. Meren voima herättää kunnioitusta. Sananparsi neuvoi niitä, jotka eivät muuten Jumalaansa tunne, lähtemään merelle. Siellä oppii rukoilemaan, väittää toinen sanonta.

Ei siinä meri pilalle mene, jos koira laidalta latkii, sanottiin Maaningalla. Tunnetumpi suunnilleen samansisältöinen sanonta vähättelee jotakin sanomalla, että se on vain pisara meressä.

Merenkin mitta voi täyttyä, jos sitä kuormitetaan liikaa. Esimerkkejä ei tarvitse hakea merta edempää: matalaa ja eristynyttä Itämerta sanotaan maailman likaisimmaksi mereksi.

TOPI LINJAMA

Kotikadulla. Elina Warsta ja Kasper Tammela viihtyvät Kokkolan Vanhassakaupungissa.

Salin pöytä ja tuolit löytyivät mummin talon ullakolta. Talossa on tunnelmaa ja työrauha.

Kasper Tammela Solmu-yrityksen työhuoneessa. Näytöllä on keittiösuunnitelma.

Mummin talosta vaikka Tasmaniaan

Muutto pääkaupunkiseudulta Kokkolaan toi taiteilijaperheelle taloudellista liikkumavaraa. Mummin talosta pääsee työskentelemään vaikka Australian saarelle Tasmaniaan asti.

PÄIVI KARJALAINEN

Kukkiva ”seinämaalaus” makuuhuoneessa on suurennos Elina Warstan Tasmaniassa tekemästä piirroksesta.

KOKKOLA

Elina Warsta ja **Kasper Tammela** muuttivat kuusi vuotta sitten Helsingistä Kokkolaan, ostivat Elinan mummin talon vanhasta kaupungista ja asettuivat siihen asumaan.

Paljon on tapahtunut kuuden vuoden aikana: talon remontoimista ja sisustamista, lasten, nyt 5 ja 3, syntymät sekä yhteisen yrityksen, Solmun, perustaminen.

”Äitini yksi elämänohje oli, ettei ainakaan pelon takia kannata jättää tekemättä asioita. Ajattelimme, että voimme ainakin kokeilla tätä, ja jos tämä ei onnistu, voimme yrittää jotain muuta”, Warsta kertoo.

”Ei tarvitse ajatella, että kaikki on aina lopullista, ja että tapahtuu väistämättä jotain kauheaa. Työtäkään ei saa pelätä, kun on yrittäjä.”

Vuoden kauneimpia kirjoja

Elina Warsta on graafinen suunnittelija ja kuvittaja, jonka töitä on monena vuonna valittu Vuoden kaunein kirja -kokoelmaan.

Kasper Tammela on sisustusarkkitehti ja muotoilija, joka toimi aiemmin messuyrityksen leivissä.

Omassa yrityksessä hän on laajentanut tehtäväkenttäänsä muun muassa asuntoihin. Oman talon remontoiminen on lisännyt kiinnostusta vanhojen talojen remonttiratkaisuihin.

Kahvipurkista keräilyesine

Samana päivänä kun kaupat mummin talosta tehtiin, putkisto räjähti. Samalla kun putket uusittiin, uudistettiin keittiökin olemassa olevia kalusteita hyödyntäen.

”Elinan suunnittelemalle kahvipurkille pitäisi vielä löytää keittiöstä täydellinen paikka”, Kasper naureskelee. Tuo kahvipurkki voitti viime vuonna Pauligin kahvirasian kuvituskilpailun ja on jo keräilyesine.

Warsta kuvasi kahvipurkkiin kiireettömän kahvihetken mummin aikanaan istuttamassa lehtevässä puutarhassa.

”On kiva hetki juoda kahvia pihalla ystävien kanssa. Portti on auki ystävien tulla. Viihdymme Kokkolassa aina vain paremmin.”

Pariskunta Warsta-Tammela ei sulkeudu kotiinsa, vaan on mukana monessa. He järjestivät nykytaiteen galleria Visussa muun muassa animaatioelokuvien näyttelyn ja toimivat Visun hallituksessa, kunnes galleria lopetettiin.

Kodissa uutta ja vanhaa

Tammela kertoo siirtyneensä pelkistetyn modernista sisustuksen muotokielestä modernin ja vanhan yhdistämiseen.

”Omassa kodissamme on sovellettu modernia perinteiseen henkeen. Ullakolta on löytynyt mummin kalusteita, joita on otettu käyttöön, ja löytöjä voi tehdä edelleen.”

”Lattioista on poistettu muovimattokerrokset ja paljastettu leveät puiset lattialankut, samoin katoista on poistettu levyt ja paljastettu kaunis puupinta. Viisi pesukertaa se vaati.”

Lainataakka pieneni

Muutto pääkaupunkiseudulta merkitsee perheelle suurempaa taloudellista liikkumavaraa ja vapautta.

”Helsingissä lainataakkamme olisi kaksinkertainen. Nyt meillä oli esimerkiksi mahdollisuus lähteä pariksi kuukaudeksi Tasmaniaan, minne Kasperilla oli työskentelyapuraha.”

Tasmaniassa Tammela suunnitteli valaisinmalliston, jota Solmun on tarkoitus ryhtyä valmistuttamaan.

Lapset olivat matkalla mukana. Muistona matkasta on makuuhuoneen värikäs seinämaalaus, joka on suurennettu tapettiin Warstan Tasmaniassa tekemästä piirustuksesta.

Kokkola ei ole pariskunnan mielestä kaukana Helsingistä, jossa suurin osa asiakkaista on.

”Täältä pääsee käymään siellä junalla vaikka päiväseltään”, Warsta sanoo.

Kaikki työt Solmussa

Yhteinen yritys Solmu perustettiin neljä vuotta sitten. Yrityksessä Tammela suunnittelee myös messuosastoja.

Tavoite on, etteivät kalusteet joudu heti messujen päätyttyä roskalavalle, vaan niitä voi käyttää uudestaan.

”Oma ääni vahvistuu töissämme, teemme nyt enemmän meidän näköistä. Parasta markkinointia on hyvin tehty työ”, Tammela sanoo.

Yrittäjät keskustelevat töistään ja kyselevät toisen mielipidettä ratkaisuistaan. ”Jos työskentelisi yksin ilman palautetta, kehittyminen olisi hitaampaa”, Warsta sanoo.

”Ja toiselta saa paljon tukea.”

LEENA NYGÅRD

Kirjan kansi luo lukutunnelman

Moni on pitänyt käsissään kirjaa, jonka ulkoasun **Elina Warsta** on luonut.

Esimerkiksi **Kari Hotakaisen** kirjojen kannet ovat hänen käsialaansa, uusinta Luonnon lakia myöten.

Keväällä ilmestyi **Heli Laaksosen** Aapine Warstan värikkäästi kuvittamana.

Syksyn kirjauutuuksista muun muassa **Antti Holman** Järjestäjä, **Pirkko Saision** Signaali ja pakinoitsija **Bisquitin** Taatamalliset säkeet olivat Warstan luettavina jo käsikirjoituksina.

Parhaillaan työn alla on Kotien rukouskirja, jonka aiempia painoksia seurakunnat ovat jakaneet koteihin. Warsta modernisoi kirjan ulkoasun tähän päivään.

Meneillään on myös runoilija **Tomi Kontion** sadun kuvittaminen. Koira nimeltään kissa -kirja ilmestyy keväällä.

Elina Warsta tutustuu tarkasti kirjan sisältöön ja luonnostelee kannesta 3–5 vaihtoehtoa. Kanteen tiivistyy sisällön tunnelma, kansi herättää lukijan mielenkiinnon ja luo lukutunnelman.

Kannen lisäksi graafinen suunnittelija voi vaikuttaa kirjan formaattiin sekä suunnitella sisäsivujen taittopohjan ja typografian.

Kansien suunnittelu on Warstalle mieluisin osa työtä, mutta hän myös kuvittaa.

Oman, vuonna 2008 ilmestyneen joulukirjansa Aattojen aatto hän on sekä kuvittanut että kirjoittanut.

Elina Warstan sukujuuret juontavat kansatieteilijä **Samuli Paulaharjuun**, joka oli myös erinomainen piirtäjä.

LEENA NYGÅRD

Heli Laaksosen lounaismurteinen aapisrunokirja sai Elina Warstan värikkään kuvituksen.